

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
ВІДДІЛ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ імені О. Я. САВЧЕНКО
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ПАВЛА ТИЧІНИ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ РОЗВИТКУ ДИТИНИ
ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ЛАБОРАТОРІЯ
ПСИХОДИДАКТИКИ імені Я. А. КОМЕНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
БРЕСТСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БРДУ імені О. С. ПУШКІНА (БІЛОРУСЬ)
ВИЩА ШКОЛА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ імені Я. А. КОМЕНСЬКОГО У М. ЛЕШНО (ПОЛЬЩА)
ДЗО «ГРОДНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ОСВІТИ» (БІЛОРУСЬ)
ПУБЛІЧНИЙ ІНСТИТУТ «ТРАКАЙСЬКИЙ ЦЕНТР ПРОСВІТИ» (ЛИТВА)
ТРАКАЙСЬКИЙ ЦЕНТР РОЗВИТКУ ДОРОСЛИХ (ЛИТВА)

***ВІСНИК ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ЛАБОРАТОРІЇ ПСИХОДИДАКТИКИ
ІМЕНІ ЯНА АМОСА КОМЕНСЬКОГО***

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОБДАРОВАНОСТІ
ОСОБИСТОСТІ**

Випуск 1 (24)

Матеріали Другої Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Умань, 20–21 травня 2021 року)

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
© Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР ТА ВІДПОВІДАЛЬНА ЗА ЗБІРНИК:

Осадченко Інна – д. пед. н., професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Демченко Ірина – д. пед. н., проф., проф. кафедри соціальної роботи та реабілітації Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Івлева Надія – к. пед. н., доц. Казахського національного педагогічного університету імені Абая.

Коберник Олександр – д. пед. н., проф., зав. кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Кравченко Оксана – д. пед. н., проф., декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Лякішева Анна – д. пед. н., проф. кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Максимук Лариса – к. пед. н., доц. кафедри іноземних мов Брестського державного університету імені О. С. Пушкіна.

Сергейко Світлана – к. пед. н., доц., ректор ДЗ «Гродненський обласний інститут розвитку освіти».

Тарантей Віктор – д. пед. н., проф., зав. каф. педагогіки та соціальної роботи ДЗ «Гродненський державний університет імені Янки Купали».

Тарантей Лариса – к. пед. н., доц., декан ДЗ «Гродненський обласний інститут розвитку освіти».

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Штефан Людмила – д. пед. н., проф., завідувач кафедри історії педагогіки і порівняльної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Григорія Сковороди.

Данилюк Оксана – к. філол. н., доц. кафедри теорії та методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

ТЕХНІЧНИЙ РЕДАКТОР:

Пишина Наталія – лаборант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Рекомендовано до друку вченими радами факультету соціальної та психологічної освіти (протокол № 16 від 03.06.2021 р.) та факультету дошкільної та спеціальної освіти (протокол № 11 від 26.05.2021 р.) Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Мова видання: українська, російська, польська, англійська, китайська

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія KB №19704 – 9504P від 21.12.2012 р.

Вісник Польсько-української науково-дослідної лабораторії дидактики імені Я. А. Коменського. В53 Вип. 2(22): *Сучасні проблеми обдарованості особистості*: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Умань, 20–21 трав. 2021 р.) / МОН України, НАПН України, Ін-т педагогіки [та ін.]; [редкол.: Осадченко І. (голов. ред. та відп. за вип.), Демченко І., Івлева Н. [та ін.]. Умань: Візаві, 2021. 148 с.

До збірника увійшли матеріали Другої Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми обдарованості особистості». Основна тематика представлених доповідей відповідає напрямам роботи конференції: історичні, порівняльні аспекти та методологія дослідження проблеми обдарованості особистості; дидактичне, виховне та психологічне забезпечення формування обдарованої особистості у закладах дошкільної, загальної середньої, вищої та післядипломної освіти на засадах традиційного, інклюзивного та інтегрованого підходів; сучасні педагогічні технології та діяльність соціально-психологічної служби у контексті формування обдарованої особистості; інклюзивний підхід до формування обдарованої особистості та інші напрями сучасних досліджень у контексті модернізації освітнього середовища.

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
© Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України

ЗМІСТ

<i>Авраменко Дмитро, Авраменко Оксана.</i> Дослідження проблеми обдарованості особистості вітчизняними та закордонними науковцями	5
<i>Андрющенко Тетяна.</i> Інноваційна компетентність педагога – передумова розвитку обдарованості особистості	11
<i>Безлюдна Наталія.</i> Організація освітнього середовища розвитку інтелектуальної обдарованості учнів початкової школи	18
<i>Бойченко Валентина.</i> Умови формування педагогічного мислення майбутніх учителів у процесі професійної підготовки	23
<i>Бурак Валентина.</i> Професійна підготовка майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи в контексті реформи освіти та науки	28
<i>Бялик Оксана.</i> Портфоліо викладача закладу вищої освіти – об’єктивна необхідність сьогодення	33
<i>Вашуленко Оксана.</i> Сучасна технологія розвитку творчих здібностей молодших школярів на уроках літературного читання	36
<i>Габінська Алла (Габинская Алла).</i> Нові задачі освіти в епоху Постсучасності (Новые задачи образования в эпоху Постсовременности) ..	42
<i>Гаврилюк Світлана.</i> Розвиток творчого потенціалу дітей дошкільного віку	48
<i>Джалалов Я. С., Мамедов З. З., Абдуллаєв С. С. (Джалалов Я. С., Мамедов З. З., Абдуллаєв С. С.)</i> Дії борця, який атакує, при захисті від переворотів накатом у греко-римській боротьбі (Действия атакуемого борца при защите от переворотов накатом в греко-римской борьбе)	53
<i>Дудник Наталка.</i> Портфоліо як засіб формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів освіти	57
<i>Дука Тетяна.</i> Розвиток інтелектуальної обдарованості дітей старшого дошкільного віку	62
<i>Журавко Тетяна.</i> Логічні блоки Дьенеша у математичному розвитку дошкільника	68
<i>Ищенко Людмила.</i> Розвиток дитячої обдарованості як психолого-педагогічна проблема	72
<i>Карнаух Леся.</i> Психолого-педагогічні засади розвитку дитячої обдарованості	77
<i>Кравчук Неля.</i> Проблеми діагностики дитячої обдарованості у закладах дошкільної освіти	83
<i>Кудла Марія.</i> Система цінностей як прояв власного ставлення особистості до оточуючого світу	89
<i>Павлова Тетяна.</i> Педагогічна підтримка обдарованості молодшого школяра	93
<i>Пархета Любов.</i> Методика проведення літературної дискусії	98
<i>Петрук Оксана.</i> Версифікація як засіб розвитку мовленнєвих здібностей учнів	103
<i>Підлипняк Ірина.</i> Проектна театралізована діяльність як засіб формування творчих здібностей дошкільників	107

Ремех Тетяна. Формування інноваційної особистості як завдання Нової української школи	112
Рябошанка Олександр, Рябошанка Ольга. Проблема формування читацької культури у дітей молодшого шкільного віку	118
Семчук Світлана. Вплив медіатехнологій на становлення особистості майбутнього фахівця дошкільної освіти	124
Трофайла Наталія. Роль батьків у вихованні обдарованих дітей	130
Троян Сергій. Інтернет-обчислювальне середовище CoCalc як засіб підтримки інклюзивного навчання обдарованих студентів з фізико-математичних дисциплін	135
Шульга Альона, Білоус Олена. Проблема обдарованості дітей з особливими освітніми потребами	141

Журавко Тетяна,
викладач-стажист кафедри психології та педагогіки розвитку дитини Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Україна

Zhuravko Tetiana,
trainee teacher of the Department of Psychology and Psychology of Child Development Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Ukraine

ЛОГІЧНІ БЛОКИ ДЕНЕША У МАТЕМАТИЧНОМУ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКА

LOGICAL BLOCKS OF DENNESH IN THE MATHEMATICAL DEVELOPMENT OF A PRESCHOOL

Abstract. Mathematical development is a significant component in the formation of the «picture of the world» of the child. The formation of a child's mathematical concepts is facilitated by the use of various didactic games. A set of logical blocks makes it possible to guide children in their development from the operation of one property of the subject to the operation of two, three and four properties. To prepare children's thinking for learning math.

Keywords: Preschooler, mathematics, logical blocks, personality development.

На сучасному етапі все очевиднішим стає те, що традиційна освіта, орієнтована на передавання знань, умінь і навичок, не встигає за темпами їх нарощування. Специфічними особливостями інноваційного навчання є його відкритість майбутньому, здатність до передбачення на основі постійної переоцінки цінностей, налаштованість на конструктивні дії в оновлюваних ситуаціях, основою яких є інноваційні педагогічні технології. Інноваційні педагогічні технології в педагогіці пов'язані із загальними процесами у суспільстві, глобальними проблемами, інтеграцією знань і форм соціального буття.

Одне з найважливіших завдань виховання маленької дитини – розвиток її розуму, формування таких розумових умінь і здібностей, які дозволяють легко освоювати нове. На вирішення цього завдання має бути спрямований зміст і методи підготовки мислення дошкільнят до шкільного навчання.

Математика по праву займає дуже велике місце в системі дошкільної освіти.

Вона відточує розум дитини, розвиває гнучкість мислення, вчить логіці. Всі ці якості стануть у нагоді дітям і не тільки при навчанні математики.

Математичний розвиток дитини не зводиться до того, щоб навчить дошкільника вважати, вимірювати і вирішувати арифметичні завдання. Це ще й розвиток здатності бачити, відкривати в навколишньому світі властивості, відносини, залежності, вміння їх «конструювати» предметами, знаками, словами.

Особлива роль при цьому відводиться нестандартним дидактичним засобам. Нетрадиційний підхід дозволяє розкрити нові можливості цих засобів.

Словесно-логічне мислення дитини, яка починає розвиватися в кінці дошкільного віку, передбачає вже вміння оперувати словами і розуміти логіку міркувань.

Одним з найбільш ефективних посібників є логічні блоки, розроблені угорським психологом і математиком Дьєнешом для ранньої логічної пропедевтики, і, насамперед, для підготовки мислення дітей до засвоєння математики. Автор ігрового підходу до розвитку дітей, ідея якого полягає в освоєнні дітьми математики за допомогою захоплюючих логічних ігор, пісень і танців.

Комплект логічних блоків дає можливість вести дітей у їх розвитку від оперування одним властивістю предметів до оперування двома, трьома і чотирма властивостями. У процесі різних дій з блоками, діти спочатку освоюють вміння виявляти і абстрагувати в предметах одну властивість (колір, форму, розмір, товщину), порівнювати, класифікувати і узагальнювати предмети по кожній з цих властивостей. Потім вони оволодівають уміннями аналізувати, порівнювати, класифікувати і узагальнювати предмети відразу по двох властивостями (кольору та формі, формою і розміром, розміром і товщині і т. д.), дещо пізніше – за трьома (кольором, формою і розміром; формою, розміром і товщині; кольором, розміром і товщині) і по чотирьох властивостям (кольором, формою, розміром і товщині). При цьому в одному і тому ж вправі легко можна міняти ступінь складності завдання з урахуванням можливостей дітей.

Всі ігри та ігрові вправи можна розділити на 4 групи з поступовим ускладненням:

- для розвитку умінь виявляти і абстрагувати властивості;
- для розвитку умінь порівнювати предмети за їх властивостями;

- для розвитку дій класифікації та узагальнення;
- для розвитку здатності до логічних дій та операцій.

Логічні блоки Дьенеша – абстрактно-дидактичний засіб. Це набір фігур, що відрізняються один від одного кольором, формою, розміром, товщиною. Ці властивості можна варіювати, однак найчастіше на практиці використовуються три кольори (червоний, жовтий, синій), чотири форми (коло, квадрат, трикутник, прямокутник) і товщини (тонкий і товстий).

У названому комплекті 48 блоків: $3 \times 4 \times 2 \times 2$. Можна обмежитися і меншим числом блоків: взяти менше кольорів, форм або виключити відмінність по товщині. Кожна фігура характеризується чотирма властивостями: кольором, формою, розміром і товщиною. У наборі немає навіть двох фігур, однакових за всіма властивостями.

Для роботи з дітьми однієї групи впродовж усього дошкільного дитинства потрібно один-два набори об'ємних логічних фігур-блоків і набір плоских логічних фігур на кожну дитину.

Логічні блоки краще виготовити з дерева або пластику.

Набори плоских логічних фігур можна зробити з картону або пластику за прикладом логічних блоків. Відмінна особливість таких наборів – однакова товщина всіх фігур.

Окрім логічних блоків для роботи необхідні картки (5×5 см), на яких умовно позначені властивості блоків (колір, форма, розмір, товщина).

Використання таких карток дозволяє розвивати у дітей здатність до заміщення і моделювання властивостей, вміння кодувати і декодувати інформацію про них. Ці здібності та вміння розвиваються в процесі виконання різноманітних предметно-ігрових дій.

Картки-властивості допомагають дітям перейти від наочно-образотворчого мистецтва до наочно-схематичного, а картки з запереченням властивостей-місток до словесно-логічного мислення.

Логічні блоки допомагають дитині опанувати розумовими операціями і діями, важливими як в плані математичної підготовки, так і з точки зору загального інтелектуального розвитку. До таких дій відносяться: виявлення властивостей, їх абстрагування, порівняння, класифікація, узагальнення, кодування і декодування, а також логічні операції «не», «і», «або».

Використовуючи блоки, можна закладати в свідомість малюків початок елементарної алгоритмічної культури мислення, розвивати у них здатність діяти в умі, освоювати знання про числа і геометричні

фігури, просторове орієнтування. Комплект логічних блоків дає можливість вести дітей у їх розвитку від оперування однією властивістю предмета до оперування двома, трьома і чотирма властивостями. У процесі різноманітних дій з блоками діти спочатку освоюють уміння виявляти і абстрагувати в предметах одну властивість (колір, форму, розмір, товщину), порівнювати, класифікувати і узагальнювати предмети по одному з цих властивостей. Потім вони оволодівають умінням аналізувати, порівнювати, класифікувати і узагальнювати предмети відразу по двох властивостях (кольором і формою, формою і розміром, розміром і товщині і т. д.), дещо пізніше – за трьома (кольором, формою і розміром; формою, розміром і товщині; кольором, розміром і товщині) і за чотирма властивостями (кольору, формі, розміру і товщині).

У залежності від віку дітей можна використовувати не весь комплекс, а якусь його частину: спочатку блоки різні за формою і кольором, але однакові за розміром і товщині (12 штук), потім різні за формою, кольором і розміром, але однакові по товщині (24 штуки) і в кінці – повний комплект фігур (48 штук). Це важливо, тому що чим різноманітніше матеріал, тим складніше абстрагувати одні властивості від інших, а значить, і порівнювати, і класифікувати, і узагальнювати.

Список використаних джерел:

1. Баглаєва Н. І. Розвиток логічних умінь дитини. *Дошкільне виховання*. 2000. №10. С. 5–6.
2. Газіна І. О. Розвиток логічного мислення у дітей дошкільного віку: Методичний посібник. Кам'янець-Подільський: ФЦП Сисин О.В., 2010. С. 110–115.
3. Зайцева Л. І. Формування математичної компетентності дітей середнього дошкільного віку. Орієнтовні конспекти занять та практичні ситуації для дітей віком 4–5 років: метод. посіб. Бердянськ: Видавець Ткачук О. В. 2010. С. 140–142.

References:

1. Baglaeva, N. I. (2000). Rozvytok lohichnykh umin dytyny. *Doshkilne vykhovannia – Preschool education*, 10, 5–6 [in Ukrainian].
2. Gas, I. O. (2010). Rozvytok lohichnoho myslennia u ditei doshkilnoho viku. Kamyanets-Podilsky: FSHP [in Ukrainian].
3. Zaytseva, L. I. (2010). Formuvannya matematychnoyi kompetentnosti ditey seredn'oho doshkil'noho viku. *Oriyentovni konspekty zanyat' ta praktychni sytuatsiyi dlya ditey vikom 4–5 rokiv: metod. posib*. Berdyans'k: Vydavets' Tkachuk O. V. [in Ukrainian].